

Qui interficiendi sunt sicut et illi, quia omnes electi per præsentium laborum tolerantiam ad æternam pertingunt gloriam.

Et notandum quod dicit, modicum tempus, quia brevis est cursus temporis ad statum æternitatis. Apertio itaque quinti sigilli, evidentior declaratio eventus prædicti in pagina sacri eloquii. Altare, Christus. Animæ intersectorum, spiritus martyrum. Vox magna clamoris, desiderium ultionis. Donum, gloriæ glorificatio. Animæ requies, modici temporis expectatio finiendæ mutabilitatis. Conservorum et fratrum impletio, prædestinatorum plenaria, et perfecta remuneratio.

CAPUT IX.

De sexto sigillo, et apertione ejus.

Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, et ecce terræ-motus factus est magnus, et sol factus est niger tanquam saccus cilicinus, et luna tota facta est sicut sanguis, et stellæ ceciderunt super terram, sicut ficus mittit grossos suos cum a vento magno movetur (Apoc. vi). Dum appropinquat finis visionis videt et narrat ea quæ ventura sunt circa finem temporis. In isto namque capitulo describit tribulationem in diebus Antichristi venturam et tyrannidem diabolicam imperio Christi refrenandam. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, id est temporis sequentis occultum. Et ecce terræmotus, id est terrena diligentium motus factus est magnus; apte addit magnus, quia, cum semper reprobi moveantur ad inferendum mala bonis, tempore Antichristi magis sæviet furor crudelitatis. Et sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus, quia Christus verus sol justitiæ nigrescet, eo quod nec miraculis, nec prædicatione clarescet. Et luna facta est sicut sanguis tota, quia sancta Ecclesia ubique patitur crudelitatem persecutionis, effusione sanguinis. Et stellæ ceciderunt super terram, quia multi qui videbantur esse stellæ per fidei claritatem, et cœlestem conversationem, cadent per infidelitatem, et impietatis perpetrationem. Possunt vero ista quæ hic dicuntur de hac calamitate, et multa quæ sequuntur ad litteram accipi. Scriptum namque est: *Erunt signa in sole, et luna, et stellis, et in terris, pressura gentium præ confusione, sonitus maris et fluctuum, arescentibus hominibus præ timore, et expectatione quæ supervenient universo orbi. Nam virtutes cœlorum movebuntur* (Luc. xxi; Matth. xxiv). Sicut ficus mittit grossos suos, id est fructus leves et vacuos, quia Deus neminem permittit cadere, qui illi serviat vero amore. Cum a vento movetur magno, quia magnitudine persecutionis velut inanes labentur. Sequitur: *Et cœlum recessit sicut liber involutus, et omnes montes, et insulæ de locis suis motæ sunt, et reges terræ, et principes, et tribuni, et divites, et fortes, et omnis servus, et liber absconderunt se in speluncis, et petris montium.* Cœlum, id est cœlestem conversationem agentes, recessit sicut liber involutus, quia se occultabunt, se et cœlestia sacramenta sibi commissa celantes. Et omnes montes et insulæ motæ sunt de locis suis, quia

omnes per virtutum eminentiam alti, et fluctibus persecutionum quassati se fide et opere a malis dividunt. Et reges terræ, id est illi qui vel se vel alios volunt regere, et principes, qui sciunt principari, et tribuni, qui tribus regunt, et divites, operibus virtutum, et fortes, contra impetus tentationum. Et omnis servus liber, quantum ad conditionem, vel quantum ad conjugii copulationem aut libertatem. Et absconderunt se in speluncis et petris montium, imitando secretam et firmam conversationem sublimium sanctorum: *Et dicent montibus et petris, id est sublimibus et firmis in fide sanctis: Cadite super nos, per piam affectionem, et abscondite nos, per vestram intercessionem, a facie, id est ab animadversione, sedentis super thronum, id est regnantis Divinitatis, et ab ira agni, Christi videlicet hominis.* Possunt tamen quædam de his quæ dicta sunt ad litteram intelligi, ut scilicet homines in illis diebus in speluncis et petris præ timore sint se absconsuri, et ab ipsis se velint operiri, et causam quare se velint abscondi et operiri subjungit, dicens: *Quoniam venit dies magnus iræ ipsorum.* Vere etenim dies magnus iræ ipsorum veniet, quando tantus furor tanti hostis tam crudeliter desæviet. Erit etenim tempus, quale non fuit ab eo quo gentes esse cœperunt usque ad tempus illud. Et nisi breviasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro, id est nisi tribulationi illi citius finem daret, nemo eam sustinere posset. Et quis poterit stare in fide, videlicet perseverantia, nisi sanctorum adjuvetur oratione? In paucis itaque verbis magnam et miserabilem tribulationem tempore Antichristi venturam comprehendit. Sed multiplici Ecclesiæ bello descripto subjicit tempore hujus belli diabolus nocere paratum, sed a Deo non sui torperent vel desperarent refrenatum. Sequitur:

Post hæc vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terræ tenentes quatuor ventos terræ ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem (Apoc. vii). Isti quatuor angeli sunt universi dæmones totum mundum in quatuor angulis suis in diebus illis possidere cupientes. Stantes, et quos in latitudine mundi devorare possint considerantes. Quatuor venti sunt quatuor Evangeliorum libri. Isti venti tunc super terram, super mare et arbores flant, quando perfecti doctores evangelici sacramenti plenitudinem terrenam diligentibus, et in salo sæculi fluctuantibus malis ad similitudinem arboris sursum erectis, et fructificantibus bonis prædicant. Quos prædicti apostatæ angeli tunc, ne amplius super terram, mare, vel in arborem flent, se tenere putabunt; quia, ne verbum sacri Evangelii malis vel bonis prædicetur, laborabunt. Et notandum quod dicitur super terram, et super mare, et in arborem, quia bonum malis desuper offertur, quod a bonis jam intrinsicè possidetur. Sequitur:

Et vidi alium angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum Dei vivi, et clamavit voce magna

quatuor angelis, quibus datum est nocere terræ et mari, dicens: Nolite nocere terræ, et mari, neque arboribus quoadusque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Aliter: Angelus Christus a prædictis angelis multum diversus, qui ascendit ab ortu solis, quia prædicator et largitor paternæ claritatis. Qui etiam per hoc quod ascendit, nobis formam ad superna bona tendendi monstravit. Iste angelus descendit per carnis assumptionem, ascendit per ejusdem carnis glorificationem. Qui signum Dei habuit, quia immortalis divinitatis in se potentiam ostendit. Voce magna quatuor angelis, quibus datum est, id est permissum est nocere terræ et mari clamavit, quia eorum malitiam magnæ auctoritatis imperio refrenabit. Per hoc quod hic ubi ait, quibus datum est nocere terræ et mari, de arboribus tacuit, potest intelligi quod perfecte bonis nihil nocet quod eis in bono potestas contradicit adversa. Nolite nocere terræ, et mari, neque arboribus, id est, nolite nocere malis qui convertendi sunt, et bonis qui conversi sunt. Nolite nocere per effrenatam tentationem donec signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum, per manifestam fidei confessionem. Donec, id est usque, signemus, id est omnibus signatis, neminem signandum expectemus. Signemus, videlicet ego interius per gratiæ spiritualis effusionem, et mei ministri exterius, per prædicationis administrationem. Signemus, per distinctionem, seruos, per subjectionem, Dei, per electionem, nostri, propter humanitatem, in frontibus eorum, propter confessionis manifestationem. Clamor ergo angeli, refrenatio diaboli. Sequitur:

Et audiui numerum signatorum centum quadraginta quatuor millia signati ex omni tribu filiorum Israel. Statim postquam posuit refrenationem reproborum angelorum, subiungit signationem electorum hominum ad latitudinem signatorum, in qua signatione omnes electos pariter comprehendit præmittendo signatos ex omni tribu Israel, illos videlicet qui passionem Redemptoris præcesserunt, subiungendo turbam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, illos qui eum subsequuntur. Sed idcirco ipsam redemptionem præcedentes sub numero signat, ut paucos antiquitus salvatos ostendat ad comparisonem illorum quos post passionem per gratiam collectos sola sapientia divina dinumerat, et sequendo ordinem temporis primo ponit collectos ex antiquis, deinde collectos ex modernis. Et audiui, id est intellexi, qui essent signati, numerum signatorum centum quadraginta quatuor millia. Iste numerus convenit antiquis electis ad beatitudinem prædestinatis. Centenarius namque qui in computatione læva transit ad dexteram, beatitudinem supernam ad quam de mundo transimus figurat. Quadragenarius autem qui ex quater decem consistit, recte Decalogum legis, et spiritualem Evangelii intelligentiam in ipso contentam significat. Quaternarius vero quatuor principalium virtutum exercitationem, et millenarius totius iustitiæ per-

fectionem designat. Aptè igitur antiqui iusti signo crucis, etsi non re, tamen fide ad salutem signati, centum quadraginta quatuor millia esse referuntur. Centum propter promissam beatitudinem, quadraginta, propter Decalogi completionem, et evangelici sacramenti significationem. Quatuor, propter quatuor principalium virtutum exercitationem. Ex omni tribu filiorum Israel, id est non tam carnem ex Israel ducentes, quam fidem ipsius tenentes. Quos bene ex omni tribu Israel filiorum signatos vidit, quia divina pietas ex omnibus aliquos elegit. Ex tribu Juda decem millia signati. Tribum Juda, quæ quarta fuit in generatione, primam ponit in significatione, propter religionem et propter sapientiæ dignitatem, de qua Christus sumpsit carnem. Dan, de cuius genere Antichristus nascetur, in numero signatorum præmittitur, ut per hoc ostendatur quod Antichristus de cælo sanctorum eiecitur. Quod autem in descriptione signationis generationis non servat ordinem, ad spiritualis dignitatis et ad meritorum potest referri dispositionem. Ex singulis tribubus ponit duodecim millia signatos. Duodecim, propter duodecim patriarcharum prærogativam, millia propter perfectam iustitiam. Signatos, propter fidei confessionem veram. Ex tribu Juda decem millia signati. Judas interpretatur *confitemur*. Confessio alia criminis, alia laudis. Hi sunt, qui per confessionem se de crimine laverunt, et de acceptis beneficiis laudis gratias retulerunt. Ex tribu Ruben decem millia signati. Ruben interpretatur *filium videns*. Hi sunt, qui boni operis fructum genuerunt, et per eum ad summi Patris filii contemplationem pervenerunt. Ex tribu Gad, decem millia signati. Gad interpretatur *accinctus*. Hi sunt, qui semper parati et expediti sunt contra tentationem. Ex tribu Aser, decem millia signati. Aser interpretatur *beatus*. Hi sunt, qui per præsentis miseriæ tribulationem perveniunt ad beatitudinem. Ex tribu Nephtholim, decem millia signati. Nephtholim interpretatur *latitudo*. Hi sunt, qui per affectum charitatis proximis impenderunt opera pietatis. Ex tribu Manasses, decem millia signati. Manasses interpretatur *oblitus*. Hi sunt, qui per oblivionem temporalium pervenerunt ad premium cælestium. Ex tribu Simeon, decem millia signati. Simeon interpretatur *tristitiæ exauditi*. Hi sunt, qui per præsentem tristitiam ad veram attigerunt letitiam. Ex tribu Levi, decem millia signati. Levi interpretatur *superadditus*. Hi sunt, qui bona melioribus addiderunt, et per hoc cælestis boni additamentum receperunt. Ex tribu Issachar, decem millia signati. Issachar interpretatur *merces*. Hi sunt, qui respuerunt mercedem laudis humanæ, et per hoc acceperunt mercedem retributionis divinæ. Ex tribu Zabulon, decem millia signati. Zabulon interpretatur *habitaculum fortitudinis*. Hi sunt, qui per conversationem pervenerunt ad cælestem mansionem. Ex tribu Joseph, decem millia signati. Joseph interpretatur *augmentum*. Hi sunt, qui per augmentum

justitiæ pervenerunt ad plenitudinem gloriæ. Ex tribu Benjamin, decem millia signati. Benjamin interpretatur *filius dexteræ*. Ili sunt, qui per vias, quæ a dextris sunt quas novit Dominus, ambulaverunt, et per hoc ad dexteram judicis constitui meruerunt. Pauca, frater charissime, de multis perstringimus, et multa in his omnibus tuæ prudentiæ disentienda relinquimus, quæ causa brevitatis præterimus. Sequitur :

Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis, stantes ante thronum, et in conspectu Agni amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum. Superius posuit justos, qui in passione Christi præcesserunt, modo subjungit eos qui tempore gratiæ fidei signum acceperunt. Quorum numerum ideo non ponit, ut aperte significet, quod eum humanus sensus capere non possit. Unde apte dicit : Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, nisi ille videlicet qui etiam maris arenas, et pluvie guttas, et dies sæculi solus dinumerat. Ex omnibus gentibus, quas superius nomine nationis designavit, et tribubus, et populis, et linguis, hæc supra exposita sunt. Tribus dicitur a tribus ordinibus in quibus sunt septuaginta linguæ, in lingua diversi populi, in populo diversæ sunt nationes. Ex omnibus gentibus etiam barbaris, tribubus, populis, quia divina pietas sicut sagena ex omni genere piscium, ita ex omni genere hominum elegit, et ad vitam perducit. Stantes, quia parati sunt divinis obedire præceptis, ante thronum, id est ante regiam dignitatem divinæ majestatis. In conspectu Agni Christi hominis amicti stolis albis, per munditiam corporum, et palmæ in manibus eorum, per victoriam hostium, et clamabant voce magna, id est magna devotione dicentes : *Salus Deo nostro, qui sedet super thronum, et Agno*, quasi diceret : Salus nostra non nobis ascribatur, quia non est a nobis, sed ascribatur illi a quo est, Deo videlicet nostro, qui sedet super thronum et Agno, divinitati regnanti, et Agno Christo homini. Aliter : Salus quam habet divinitas per naturam, et humanitas per gratiam, divinitati et humanitati decantetur per rationalem creaturam. Sequitur :

Et omnes angeli stabant in circuitu throni, et seniorum, et quatuor animalium, et ceciderunt in conspectu throni in facies suas, et adoraverunt eum dicentes : Amen. Angelos inducit de salvatione hominum gaudentes, et humanæ confessionis testimonium confirmantes. Et omnes angeli stabant, quia ad obediendum parati, in circuitu throni, undique exsequentes ministerium præcepti. Et seniorum, et quatuor animalium, ubique ecclesiasticos viros muniendo. Et ceciderunt in conspectu throni in facies suas, se humiliando. Et adoraverunt Deum, se exaltando. Dicentes : Amen, humanæ laudis Deo exhibite testimonium confirmando, et Deum pariter collaudando. Unde bene subditur : *Benedictio, et claritas, et sapientia, et gratiarum actio, et honor, et*

virtus, et fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Amen ; quasi dicerent : Omnia quæ habet per naturam divinitatis, illi sunt referenda per canticum laudis. Benedictio, quia singulariter et superexcellenter est benedictus ; claritas, quia clarus ; et sapientia, quia sapiens ; gratiarum actio, quia pro collatis beneficiis est laudandus ; honor, quia honorandus ; virtus, quia invincibilis ; fortitudo, quia fortis in sæcula sæculorum, sine fine. Amen, id est vere. Et apte ista septem referuntur ad laudem Creatoris, quia septem sunt dona gratiæ spiritualis, quæ per ipsum distribuuntur salvandis : *Et respondens unus de senioribus dixit mihi : Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt, et unde venerunt ? Et dixi : Domine mi, tu scis.* Visa turba in tantæ gloriæ dignitatis monebatur attendere per quam viam potuit ascendere ad eam, ut idem alios doceat suspicere ut ad eandem gloriam contendant pervenire. Unus de senioribus est universitas prophetarum, apostolorum et doctorum prædicans justitiam et gloriam electorum. Ili qui amicti sunt stolis albis, corporibus et operibus mundis. Qui sunt, id est quantæ dignitatis, et unde venerunt, id est de quanta fornace tribulationis. Et dixi illi : Domine mi, tu scis ; quasi diceret : Ego nescio, sed tu doce me. Et dum humiliter se utrumque ignorare fatetur, ipse ab angelo quemadmodum et nos ab universitate doctorum de utroque edocetur. Nam subditur : *Et dixit mihi : Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine Agni.* Et est ordo sensuum : laverunt stolas suas, in baptismo, dealbaverunt eas, bene operando et utrumque in sanguine Agni, in fide passionis Christi ; et sic tandem venerunt de tribulatione, de præsentium passionum tolerantia, quia meruerunt, largiente gratia, in baptismo lavari, et bene vivendo dealbari, et pro fide Christi adversa pati. Sunt ante thronum Dei, id est regnantem Divinitatem, et serviunt ei per laudis ejus decantationem. Die ac nocte, id est continue. In templo ejus, in sanctorum congregatione, quorum dignitas adhuc declaratur, cum subditur : *Et qui sedet in throno, id est Deus qui regnat, habitat super illos*, quia in perpetuum eos pie protegit et gubernat, ut eis bonum, quod ipse invisibiliter et multiformiter habet, participet. Quorum etiam beatitudinem latius in sequentibus describit, ostendens eos a malo alienos et bono repletos : *Non esurient, neque sitient amplius*, quia reficiuntur pane et fonte vitæ : *Neque cadet super illos sol neque ullus æstus*, quia protegentur a majori et minori tribulatione. Quoniam Agnus, qui in medio throni est, id est in medio angelorum in quibus Deus residet et per quos iudicia sua exercet, reget illos, videlicet in via, et deducet illos ad vitæ fontes aquarum, in patria. Et quoniam erunt ab omni malo liberi, ita quoque erunt absque omni dolore mali. Unde subditur : *Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.* Deus absterget, quia sicut ab omni malo liberos, sic eos totius do-

loris immunes faciet. Apertio igitur sexti sigilli, completio mystici eloquii. De persecutione Antichristi, motus et concussio rerum, persecutio pravorum angelorum. Nocentium cohibitio, diabolice tentationis refrenatio. Angelus, Christus. Signati, electi. Centum quadraginta quatuor millia ex omni tribu filiorum Israel, electi in redemptionem præcedentes. Turba magna, electi eam subsequentes. Concentus angelorum, gaudium eorum, et gratiarum actio de salute hominum. Unus autem seniorum, universitas doctorum. Lavatio et dealbatio stolarum, munditia corporum et operum. Sanguis Agni, passio Christi; mali ablatio, præsentis miserie evasio; boni collatio, superna beatitudo.

CAPUT X.

De septimo sigillo, et apertione ejus.

Et cum aperuisset septimum sigillum, factum est silentium in cælo quasi media hora (Apoc. viii). In fine visionis describit ea quæ contingent in fine temporis. Et cum aperuisset sigillum septimum, id est cum per extremitatem sæculi præsentis inciperet demonstrare in sacra visione jam compleri mysterium humanæ redemptionis, factum est in cælo, id est in sancta Ecclesia, silentium, id est tran-

quillitas magna ex omni parte parata. Sed quasi media hora dicitur silentium fieri, quia cito venit judicium. Apertio igitur septimi sigilli, manifestatio sacri eloquii de his quæ fiunt circa finem sæculi. Silentium quasi media hora, pax et tranquillitas ultima. Et ut cuncta quæ in hac visione continentur, breviter ad evidentiam revocemus in fine: In primo capitulo egit auctor de sedente in throno et ornatu ejus. In secundo, de quatuor animalibus. In tertio, de libro signato quem sedens in throno in ejus dextera tenuit, et de Agno, qui librum aperuit. In quarto, de primitivis, et renatis et per gratiam ad vitam resurgentibus. In quinto, de impiis persecutoribus. In sexto, de hæreticis. In septimo, de hypocritis. In octavo, de martyrum querimoniis, et singulis stolis sibi datis. In nono, de persecutione Antichristi. In decimo, de parvi temporis pace, et tranquillitate quæ eis post Antichristum in fine mundi, et in his omnibus de justorum probatione, et ad coelestem gloriam præparatione, et de profunditate coelestium mysteriorum, quæ in secunda hujus libri visione continentur. Paucas guttas hausimus, sed jam stylum ponendo quiescimus, ut ad tertiam discutiendam alacrius resurgamus.

LIBER TERTIUS.

DE VISIONE TERTIA.

PROLOGUS.

Deus, cujus magna virtus, cujus sapientiæ non est numerus; qui per potentiam cuncta creavit, per sapientiam creata disposuit, disposita multiplicat, multiplicata gubernat, ineffabili bonitate sua suis electis futura prædicat, et quid est agendum, quid cavendum, quid tolerandum, quid sperandum patienter ostendit, ut eos per singula perfecte doceat, et docendo ad omnia præmuniat. Unde in hac visione secundum prolixitatem temporis disponitur ordo narrationis, ut ubique cujuslibet causæ eventus distinguatur, et universalis mater Ecclesia per sacram prophetiam edocta, in his qui ad vitam æternam prædestinati sunt nullum detrimentum patiantur. Describit autem visio ista sub distinctione septem angelorum tubis canentium, universitatem prædicatorum, turbines persecutionum, retributiones præmiorum. Incipit denique narrationem suam ab exordio Ecclesiæ nascentis, et symbolis, et figuris describens mutationes rerum secundum vicissitudines successorum, et eam deducit usque in finem temporis. Ibi post multas tolerantias laborum subjungit præmia justorum, quæ cuncta in suis locis distinguemus, et prout ordo requirit exponendo disponemus.

C

CAPUT PRIMUM.

De septem angelis canentibus tuba, et de alio angelo stante ante altare.

Et vidi septem angelos stantes in conspectu Dei, et dati sunt illis septem tubæ (Apoc. viii). Septem angeli stantes in conspectu Dei sunt prædicatores universi per omne tempus quod septem dierum numero volvitur, cooperante Spiritus sancti gratia, prædicantes verbum Dei. Qui ideo dicti sunt angeli, quia a Deo missi; stantes in conspectu Dei, quia ad divinum obsequium parati. Dantur illis septem tubæ, quia attribuitur eis universale officium prædicationis divinæ, ut canant ad electorum munitionem, et reproborum destructionem: Et alius angelus venit, et stetit ante altare habens thuribulum aureum in manu sua. Alius angelus Christus, quia magni consilii angelus, qui bene dicitur alius, quia ab aliis angelis, id est universis prædicatoribus, et gratia sanctitatis, et excellentia dignitatis, et potentia virtutis longe remotus. Qui venit, dum naturæ nostræ fragilitatem assumpsit: Et stetit ante altare, de hoc altari typice scriptum est: Altare de terra facietis mihi (Exod. xvii). Altare de terra, humanitas assumpta. Sed sicut venire pertinet ad carnis assumptionem, ita stare pertinet ad divinitatis immutabilitatem. Qui ergo venit per carnem, per divinitatem ante altare stetit, quia divinitate in qua

care, id est in ipso initio predicationis eorum, consummabitur mysterium Dei, id est secretum promissum quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quod hic in mundo inchoatur, ibi in cœlo consummatur. Sicut per servos suos prophetas evangelizavit, quia illud ab initio per eos suis electis prænuntiavit. Magna ergo erit in diebus Antichristi inter fluctuantis adversa temporis consolatio, electis promissa et cito ventura stabilitas æternitatis. Quæ etiam eo certius ab electis creditur, quod per ipsum Redemptorem tam firmiter testificata describitur : *Et vox, subauditur sonuit, quam audiui de cœlo iterum loquentem mecum, et dicentem : Vade, et accipe librum aptum de manu angeli stantis supra mare, et supra terram. Et abii ad angelum, dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi : Accipe et devora illum, et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo dulce erit tanquam mel. Et accepi librum de manu angeli, et devoravi illum, et erat in ore meo tanquam mel dulce. Et cum devorassem illum, amaricatus est venter meus, et dixit mihi : Oportet te iterum prophetare populis et gentibus, et linguis, et multis regibus (Apoc. x).* Ne sanctus Joannes ab officio prædicationis suspensus et in exilio relegatus, de liberatione exilii, vel de recuperatione amissi officii desperaret, sed semetipsum de utriusque rei beneficio confortaret, librum de angelo, id est scientiam de Christo accipere præcipitur : et ei quod sacram prædicationem populis, gentibus, linguis et regibus multis ministrare debeat declaratur. Qui in eo quod præceptum statim adimplevit nobis exemplum obedientiæ demonstravit, ut si sapientiam desideramus ab illo qui dat omnibus affluenter, et non impropere, eam postulemus : quod autem liber iste in ore dulcis fuit, sed ventrem amaricavit, hoc designat quod sacrosancta scientia dulcescit quidem in prædicatione, sed gravat et amarescit in exhibenda actione. Sequitur :

Et datus est mihi calamus similis virgæ, et dictum est mihi : Surge et metire templum Dei, et altare, et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum Dei et altare ejice foras, et ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus (Apoc. xi). Ut adhuc certior de ædificanda per ipsius prædicationem sancta Ecclesia efficiatur, surgere et metiri templum Dei jubetur. Quod enim illi vox divina facere tunc præcepit in revelatione, hoc postmodum egit in prædicatione. Sancta etenim Ecclesia incrementum accipit, secundum quod in seipsa per verbum prædicationis extendit. Quod ergo in revelatione metiendo egit, signum ei futuræ prædicationis fuit. Quæ videlicet prædicatio calamus similis virgæ esse dicitur : calamus quia sonat; similis virgæ quia rectitudinem servat. Quam ad metiendum sumens surgit, quisquis ad prædicandum verbum Dei virtutibus et bonis operibus semetipsum erigit. Quod vero præmittit templum et altare, hoc est quod exponendo subjungit, dicens : *Et adorantes in eo.* Templum namque et altare adorantes fideles signat. Templum infirmiores, altare

A sanctiores. Templum ad bonam actionem exterius dilatatos, altare contemplationi interius intentos. Hoc templum sive altare metiri præcipitur, quisquis activis sive contemplativis verbum eruditionis ministrare secundum utrorumque capacitatem admonetur. Atrium vero falsi Christiani sunt, qui videntur consecrati eo quod sint baptizati, sed pleni sunt cadaveribus, id est vitiis et pravis operibus. Qui, quamvis fidelibus juncti sunt nomine, longe tamen ab eis sunt actione. Isti denique non comprehenduntur sub mensura calami, quia non subduntur præcepto Verbi. Et dati sunt gentibus, quia conformes facti sunt gentibus. Isti foras ejiciuntur, quod a fidelibus separati prædicantur. Sequitur :

Et civitatem sanctam conculcabunt mensibus quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti sacris. Postquam superius ad electorum consolationem æternitatem promisit, et sanctum Joannem de prædicatione recipienda certificavit, iterum ad materiam suam redit, et tribulationem sub Antichristo futuram adhuc describens subjungit de Elia et Enoch, et de eorum prædicatione et potestate, et afflictione, et morte, et resurrectione, et glorificatione. Ait ergo : *Et civitatem sanctam, id est Ecclesiam, conculcabunt, videlicet persequendo mensibus quadraginta duobus, id est tribus annis et dimidio quibus regnabit Antichristus.* Amicti sacris, ut exemplo ostendant poenitentiam agendam de pravis operibus. Qui quanti sint meriti, quantæque potestatis, in sequentibus declaratur, cum subditur :

Hi sunt duæ olivæ, et duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes. Duæ olivæ, quia unctiper Spiritus sancti gratiam; duo candelabra, quia lucentes per operationem bonam; in conspectu Domini, quia intendentes voluntati et jussioni divinæ; stantes, per rectitudinem justitiæ. Et si quis eis voluerit nocere, ignis exiet de ore illorum, et devorabit inimicos eorum. Si quis eis voluerit nocere, id est a proposito prædicationis cohibere, ignis, id est scientia spiritalis exiet de ore illorum per sonum prædicationis, et inimicos eorum devorabit, quia dignos damnatione comprobabit. *Et si quis voluerit eos lædere, id est morte corporali occidere, sic oportet eum occidi, id est spiritali sententia condemnari.* Quantam quoque potestatem in rebus corporalibus habituri sint etiam secundum sensum litteræ manifestatur, cum adjungitur : *Hi habent potestatem claudendi cœlum ne pluat diebus prophetiæ eorum, et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga quotiescunque voluerint.* Hæc et multa ex his quæ sequuntur secundum litteram intelligi debere videntur. Magnam igitur habebunt potestatem, sed magis tamen studebunt servare patientiam quam irrogare vindictam. In qua quanto erit in eis laudabilior virtus patientiæ, tanto gloriosior erit retributio coronæ. Sequitur :

Et cum finierint testimonium suum, bestia quæ ascendet de abyssu faciet adversus eos bellum, et vin-

et illos et occidet illos, et jacebunt corpora eorum in plateis civitatis magnæ quæ vocatur spiritualiter Sodoma, et Ægyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis, et tribubus, et linguis, et gentibus corpora eorum per tres dies, et dimidium, et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illis, et jucundabuntur, et munera mittent invicem, quoniam hi duo prophetæ cruciaverunt eos qui habitant super terram. Et post dies tres et dimidium spiritus vitæ intravit a Deo in eos. Et steterunt super pedes suos, et timor magnus cecidit super illos qui viderunt eos. Et audierunt vocem magnam de cælo dicentem illis: Ascendite huc. Et ascenderunt in cælum amicti nube, et viderunt illos inimici eorum. Quia multa in his quæ dicta sunt secundum litteræ sensum intelligenda cernimus, idcirco levius exponendo pertransimus. Et cum finierunt testimonium suum, id est prædicationem suam, bestia, id est Antichristus qui bestialiter sæviet, quæ ascendet videlicet ad apicem regni de abysson, id est de profunda et obscura tenebrositate universalis malitiæ, faciet adversus eos bellum multis et diversis disputationibus, et vincet illos, et occidet illos corporaliter, et jacebunt corpora eorum in plateis, ut omnes qui viderint timeant eos imitari et eis conformari, civitatis magnæ, scilicet Hierusalem. Quæ olim fuit magna per justitiam, tunc erit magna per malitiam; quæ spiritualiter, id est secundum spiritumalem intelligentiam, vocatur Sodoma, id est muta, et Ægyptus, id est tenebrosus, muta erit a veræ fidei confessione, et tenebrosa in ignorantia et prava actione, ubi et Dominus eorum (cui ipsi servant) crucifixus est corporali passione. Et videbunt de populis, et tribubus, et linguis, et gentibus, quidam oculis, quidam fama, corpora eorum per tres dies et dimidium jacere videlicet super terram, et non sinent poni in monumentis ne eorum memoria habeatur. Et inhabitantes terram, id est terrena diligentes, et hic manentem civitatem habere cupientes, gaudebunt super illis, scilicet occisis, quoniam hi duo prophetæ cruciaverunt eos qui habitant super terram, contradicendo eorum malitiæ. Cum enim pars illorum, id est bonorum, humiliatur, tunc pars malorum gloriatur, et cum pars bonorum exaltatur, tunc pars malorum contristatur. Sed postquam justorum tribulationem sufficienter descripsit, statim eorum glorificationem subjungit: Et post tres dies et dimidium spiritus vitæ, id est anima vivificans intravit a Deo in eos, et steterunt supra pedes suos, id est resurrexerunt. Et timor magnus ex tam subita resurrectione eorum cecidit super eos qui viderunt eos, videlicet ita glorificatos. Et audierunt Elias et Enoch vocem magnam, id est magnæ potestatis, de cælo dicentem eis: Ascendite huc, de medio videlicet impiorum ad consortium justorum. Et ascenderunt in cælum in nube, ut qui Dominum imitati fuerant in sustinenda pro ipso tribulatione, consimiles ei essent in ascensione; et viderunt eos inimici eorum corporaliter scilicet

ascendentes in cælum. Sed sciendum quod ea quæ hic dicuntur per præteritum, intelligenda sunt secundum tempus futurum. Mos est namque prophetiæ sic nonnunquam narrare futura, quasi jam essent præterita. Sequitur:

Et in illa hora factus est terræmotus magnus, et decima pars civitatis cecidit, et occisa sunt in terræmotu nomina hominum septem millia. In illa hora scilicet glorificationis eorum factus est terræmotus magnus, quia alii moti sunt ad pœnitentiam, alii ad majorem duritiam. Et decima pars civitatis cecidit, quia malorum turba, Decalogum contemnens, manifeste obdurata damnanda comparuit. Et occisi sunt, id est ad damnum manifeste relict, nomina hominum septem millia. Septem, quia universi damnandi; millia, quia in malitia perfecti. Per septenarium namque universitatem, per millenarium intelligimus perfectionem. Et reliqui, id est omnes qui non sunt obdurati, in timorem missi sunt, id est timuerunt. Et dederunt gloriam Deo cæli, suam culpam confitentes, ejus justitiam prædicantes. Væ secundum abiit, id est tribulatio tempore Antichristi electis inferenda pertransiit. Et ecce væ tertium veniet cito, id est, pavor qui veniet in ultimo judicio. Sextus itaque angelus, prædicatorum ordo sextus; quatuor angeli, dæmones universi; solutio angelorum, permissio ad nocendum; equi eorum, multitudo impiorum; alius angelus, Christus; testificatio finiendi temporis, promissio æternitatis; duo testes, Elias et Enoch; civitas magna, universa malorum turba; occisio hominum, manifesta obduratio damnandorum; reliquorum in timorem missio, salvandorum conversio.

CAPUT VIII.

De septimo angelo, et tuba ejus.

Et septimus angelus tuba cecinit, et factæ sunt voces in cælo magnæ, dicentes: Factum est regnum hujus mundi Dei nostri et Christi ejus, et regnabit in sæcula sæculorum. Amen (Apoc. xi). In fine visionis agit de fine temporis, et de præmio justæ retributionis. Et septimus angelus tuba cecinit, id est septimus sive ultimus doctorum ordo prædicavit, et factæ sunt voces, id est exhibitæ sunt Deo laudes justorum salvatione, et impiorum damnatione: in cælo, id est in sancta Ecclesia cælesti conversatione sublimata, dicentes: Factum est regnum hujus mundi, id est universitas fidelium quæ adhuc in mundo per tribulationes exerceatur, et præparatur ad cælestium mansionum retributiones, quæ quodammodo nondum perfecte est Dei, quandiu submutabilitate temporis, et corruptibilitate mortalitas eam tentando et persequendo affligit versutia hostis Antichristi. Tunc etenim perfecte Dei et Christi, id est divinitatis et humanitatis conregnantis erit, quando de præsentis sæculi sublata solis divinis laudibus in cælis vacabit, et perfidus hostis nihil de suæ potestatis dominio in eam amplius exercebit. Cujus regni tranquillitas etiam tunc in mundo incipiet, quando Christus Antichristum spiritu

ipso in hoc loco subiungitur : *Et vidi unum de capitibus suis tanquam occisum in mortem, et plaga mortis ejus curata est, et admirata est univversa terra post bestiam, et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestiae, et adoraverunt bestiam, dicentes : Quis similis bestiae, et quis poterit pugnare cum ea?* Et vidi unum de capitibus, id est de principibus suis, scilicet Antichristum, tanquam occisum in mortem, et plaga mortis ejus curata est, quia Antichristus simulatorie, ut magis decipiat finget se mortuum, et resuscitatum, quemadmodum Christum. Et admirata est univversa terra, id est omnes reprobi terrena diligentes in ipsum credentes; admirata est post bestiam, imitando per infidelitatem et crudelitatem. Et adoraverunt draconem, id est diabolum, qui dedit potestatem bestiae, id est bestialibus persecutoribus maxime Antichristo. Et adoraverunt bestiam se illi humiliando, dicentes admirando : Quis similis bestiae? id est quis potest tanta agere, et quis poterit pugnare cum ea, id est voluntati ejus resistere? Tanta namque admiratione reprobi de Antichristo stupebunt, quod neminem illi fidem servando resistere posse putabunt. Sequitur :

Et datum est illi os loquens magna et blasphemias. Et data est illi potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus, et tabernaculum ejus, et eos qui in caelo habitant. Notandum est, quod ea quae supra dicta sunt ab eo loco ubi scriptum est, et vidi unum de capitibus ejus tanquam occisum, et cetera quae in hoc capitulo sequuntur, ad Antichristum maxime referenda sunt. Cujus impietatem adhuc latius describit dum dicit : *Et datum est illi os loquens magna et blasphemias, et data est illi potestas facere menses quadraginta duos.* Datum est illi os, per divinam permissionem, loquens magna, per jactantiae magnitudinem, et blasphemias, per civitatis negationem, et facere menses quadraginta duos, id est tribus annis et dimidio per justorum persecutionem. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, quia Christum negabit, blasphemare nomen ejus, id est fidem ejus; per quam nobis innotescit, et tabernaculum ejus, id est electos Ecclesiae, qui ei in praesenti vita militant, et eos qui in caelo habitant, id est eos qui in coelestibus laudem ejus decantant. Sequitur :

Et datum est illi bellum facere cum sanctis, et vincere illos, et data est illi potestas in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem, et adoraverunt eum omnes qui habitant in terra, quorum nomina sunt scripta in libro vitae et Agni qui occisus est ab origine mundi. Datum est illi, per divinam permissionem, bellum facere cum sanctis, per multiplicem disputationem, et data est illi potestas in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem, ut ex omnibus aliquos a fide frangat, et ad infidelitatem trahat, vel a fide suscipienda cohibeat. Et adoraverunt eam, se illi humiliando, qui habitant in terra, terrena diligendo. Quorum nomina non sunt scri-

pta in libro vitae et Agni, id est, qui non sunt ad vitam aeternam praedestinati. Agni qui occisus est ab origine mundi figuraliter, in fine mundi realiter. Ab origine mundi occisus est, per praecedentium figurarum significationem, in fine per sequentem veritatis exhibitionem. Sequitur :

Si quis habet aures, audiat. Qui in captivitatem duxerit, in captivitate vadet. Qui in gladio occiderit, oportet eum in gladio occidi, hic est patientia et fides sanctorum. In fine capituli ad electorum consolationem subjungit comminationem contra hostem saevientem. Si quis habet aures, scilicet cordis, audiat, id est, intelligat quae vindicta sequatur Antichristum. Qui in captivitatem duxerit, id est, qui ad infidelitatem traxerit, vel corporaliter propter fidem Christi exsilio relegaverit, vadet in exsiliu, vel captivitatem per aeternam damnationem, qui gladio, videlicet malae persuasionis, vel gladio materiali fidelem occiderit, oportet eum gladio occidi, quia spiritu oris Christi interfectus peribit. Hic est patientia et virtus sanctorum, scilicet in tolerantia malorum. In adversis enim illi qui vere boni sunt probantur, et qui occulti sunt manifestantur. Bestia ergo ascendens de mari, gentium principatus; unum de capitibus ejus, Antichristus; bellum cum sanctis, disputatio de Scripturis; victoria ejus, occisio corporalis.

CAPUT V.

De bestia ascendente de terra.

Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua duo similia Agni, et loquebatur sicut draco, et potestatem prioris bestiae omnem faciebat in conspectu ejus. Et fecit terram et habitantes in ea adorare bestiam primam, cujus curata est plaga mortis (Apoc. xiii). Videns diabolus sanctam Ecclesiam donis coelestibus, et multis virtutibus et auxiliis munitam, et supra petram, quae Christus est, firmiter fundatam, non uno modo nocendi, sed diversis aggreditur, et eam expugnare conatur. Unde, qui per bestiam ascendentem de mari impugnare eam in superiori capitulo legitur, et per bestiam ascendentem de terra eam impetere in isto capitulo perhibetur, quia non solum per crudeles gentium principes, verum et per falsos falsorum christianorum magistros et reges ejus quietem frequenter pulsant, et per illos eam nonnunquam turbant. Quemadmodum namque bestiam ascendentem de mari, saevos gentium principes diversis diversorum idolorum cultibus more maris fluctuantes accipimus, ita congrue per bestiam ascendentem de terra impios falsorum christianorum rectores in una credulitate (quamvis sibi inutili) stabiliter ad modum terrae permanentes intelligimus. Mare quippe gentiles, quia per diversa fluctuant; terra, christiani etiam falsi, quia in unius Dei credulitate perseverant. Sed utrorumque dominatores per superbiam super se ascendentes recte bestiis comparantur, quia bestialiter sanctos persequuntur. Et quoniam tam hi quam illi Antichristo servire; et ipsi caput malitiae habere probantur, bene in utrisque capitulis post bestias An-

tulit me in spiritu, ad sublimiora videlicet videnda, A in desertum, ad contemplanda reproborum corda, quæ sunt a Deo deserta. Et vidi per spirituales contemplationem, mulierem sedentem, id est, mollem malorum universitatem, quiescentem super bestiam coccineam, id est, diabolicam sævitiam sanguine sanctorum rubicundam : Super bestiam coccineam, quia ubique perpetratur malum, ibi diabolicum habet fundamentum : Plenam nominibus blasphemiarum ; quia dicit mala quæ facit Deo non displicere : Habentem capita septem, et cornua decem ; hoc in præsentem illibatum pertransimus, ut in sequentibus illud melius exponamus. Et mulier erat circumdata purpura et coccino, et inaurata auro, et lapide pretioso, et margaritis, quia malorum collectio semper se studet decorare gloria, divitiis et ornamentis sæculi præsentis. Quæ etiam habet poculum aureum in manu sua, quia exercet impiam doctrinam sæcularis sapientiæ claritate fulgidam, et operatione manifestat, ut alios inebrians ad culpam pertrahat et suæ damnationis participes faciat, plenum abominatione et immunditia fornicationis, id est, abominabili, et immunda veneratione nefandæ culturæ, vel delectatione illicitæ voluptatis, et in fronte ejus nomen scriptum mysterii, quia manifesta professione demonstrat quid habeat in secreto animi ad similitudinem meretricis, quæ ostendit in fronte per compositionem, quid gerat in corde per impuram voluntatem. Nemo ergo excusatur si cum eo fornicetur, quia aperte potest cognoscere C malum quod debet cavere. Scriptum est enim : *A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii).* Babylon magna mater fornicationum et abominationum terræ. Babylon per confusionem, magna per elationem, mater fornicationum et abominationum terræ per inventionem vitiorum abominabilium, quibus fœdantur omnes qui se involvunt terrena cupiditate. Sequitur :

Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, et de sanguine martyrum Jesu. Et miratus sum cum viderem mulierem illam admiratione magna. Superius ostendit qualis ipsa Babylon sit in propria vitiositate, nunc subjungit qualis sit in electorum persecutione. Vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, id est, minorum, et martyrum Jesu, id est, D majorum. Vidi ebriam, id est, extra mensuram satiatam, quia in eo quod ipsos occidendo vicit, velut ebria supra modum exsultavit. Sed quemadmodum sanctus Joannes in superioribus ab eo loco quo scriptum est : Veni, ostendam tibi meretricis magnæ damnationem, usque huc gessit personam dicentis, ita hic ubi dicitur, et miratus sum cum viderem mulierem illam, gerit personam admirantis, et nondum ruinam impiorum perfecte contemplantis. Ait ergo : Et miratus sum cum viderem illam admiratione magna. Infirmi quippe et imperfecti quique visa fallaci reproborum gloria atque potentia multum mirantur, quia sequentem eorum damnationem minime contemplantur. Qui si eorum fu-

turam ruinam et præsentium bonorum fallacem gloriam altius intuerentur, nequaquam eos tantum mirarentur. Sed quia imperfectus quisque a perfectis doctoribus de his quæ latent eruditur, apte subjungitur :

Et dixit mihi angelus : Quare miraris ? Ego dicam tibi sacramentum mulieris, et bestię quæ portat eam, quæ habet capita septem, cornua decem. Bestia quam vidisti, fuit et non est, et ascensura est de abyssu, et in interitum ibit. Et mirabuntur inhabitantes terram (quorum non sunt nomina scripta in libro vitæ a constitutione mundi) videntes bestiam quæ erat et non est. Quare miraris ? Sub interrogatione reprehenditur, quisquis de fallacibus malorum bonis nimis admiratur. Si enim rem attentius B investigaret, luce clarius intelligeret quod Deus justo judicio permittit impios in hoc sæculo prosperari, ut inde justius in futuro possint condemnari. Quare miraris ? Quasi diceret : Noli mirari, sed intellige quid sit. Ego tibi dicam sacramentum mulieris et bestię, id est, ostendam tibi quid sit utraque. Bestia quæ portat eam est diabolus ; quia diabolus semper malorum portitor est ad perficiendum malitiam.

Et notandum quod bestiam in demonstratione sacramenti mulieri anteposit, quia diabolus universitatem malorum antecedit. Quæ capita septem habet, et cornua decem. Hoc adhuc in sequentibus exponendum reservamus. Bestia quam vidisti, id est, diabolus per quem bestialiter et crudeliter impugnatur electorum populus, fuit, videlicet ante adventum Christi, quia suum dominium tunc in mundo exercuit, et non est, quia illud post adventum ejus amisit. Et ascensura est de abyssu, id est, de profundo et obscuro malo in diebus Antichristi, et in interitum ibit, quia penitus peribit in die judicii. Et mirabuntur inhabitantes terram, quorum non sunt nomina scripta in libro vitæ a constitutione mundi, videntes bestiam quæ fuit et non est, quia mali videntes potestatem suam in novissimo annihilatam, dolebunt non quasi poenitentes, sed tantum admirantes, et præ nimio dolore stupentes. Mali a constitutione mundi in libro vitæ scripti non sunt, quia male vivendo se non esse scriptos ab initio probaverunt. Sequitur :

Et hic est sensus, qui habet sapientiam. Quasi diceret : Hic est sensus adhibendus illi qui habet sapientiam, quia res in sequentibus est obscura. Vult enim ea quæ superius sub figura septem capitum et decem cornuum obscure dixit aliquantulum exponere. Intendit quippe post ostensionem bestię, superbam eminentiam mulieris, quæ in septem capitibus et decem cornibus figuratur demonstrare. Sequitur :

Septem capita, septem montes sunt, super quos mulier sedet, et reges septem sunt. Quinque jam ceciderunt, unus est, et alius nondum venit. Et cum venerit, oportet illum tempus breve manere. Septenarius universitatem exprimit, eo quod septem dierum circulo universum tempus sæculi præsentis decurrit.

qui procedit de ore ejus. Cæteri in gladio sedentis A super equum qui procedit de ore ejus occidentur, quia subjecti et discipuli Antichristi et doctorum ejus divina sententia ferientur. Et omnes aves saturatæ sunt carnibus eorum. Aves damnatorum carnibus saturabuntur, quia dæmones ex livore malitiæ vel etiam sancti ex amore justitiæ in cruciatibus eorum delectabuntur. Bestia ergo Antichristus, pseudopropheta, falsorum doctorum chorus, stagnum ignis, profundum damnationis, occisio cætorum, damnatio subjectorum, saturatio avium de carnibus eorum, delectatio dæmonum, vel sanctorum, de cruciatibus damnatorum.

CAPUT VII.

De Satana ligando, et iterum solvendo, et sævitia et B damnatione ejus.

« Et vidi angelum descendentem de cælo habentem clavem abyssi, et catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et Satanas, et ligavit eum per annos mille, et misit eum in abyssum, et clausit, et signavit illum, ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Et post hæc oportet illum solvi modico tempore (Apoc. xi.) » Declarata superius damnatione Antichristi, succedenter adjungit damnationem diaboli, sed tamen antequam ad damnationem diaboli veniat, ligationem et solutionem ejus, et sævitiam narrat, ut hæc omnia describendo electos de singulis erudiat, et contra diabolicam sævitiam præmuniat. Et vidi angelum descendentem de cælo. Angelus Christus qui de cælo descendit, quia nostram naturam suscipiens semetipsum pro nobis humiliavit. Qui habet clavem abyssi, quia claudit secundum suum arbitrium hiatum totius mali. Qui catenam magnam in manu habet, quia solus per potentiam suam sævitiam hostis antiqui ligare potest. Qui etiam draconem serpentem antiquum apprehendit, quia illum contra genus humanum fraudulenter, et contra se impios in morte ejus commovendo injuste egisse redarguit. Qui videlicet apostata spiritus, draco est per violentiam, serpens per fraudulentiam, antiquus per nocendi consuetudinem veterem. Qui est etiam diabolus, id est, deorsum fluens in malos fluendo, et Satanas, id est, adversarius, bonis adversando. Quem angelus apprehendens per mille annos ligavit, quia Christus illum toto tempore isto quo sancta Ecclesia ab adventu ipsius Christi usque ad tempus Antichristi perfecte per justitiam reparatur ad gloriam antiqua potestate privavit. Quantum autem ad litteram spectet iste annorum millenarius jampridem est completus, sed quando Antichristus veniat et Satanas solvatur ignoramus. Quantum vero ad spiritualem intelligentiam pertinet nequaquam implebitur, donec sanctæ matris Ecclesiæ justitia secundum divinam providentiam plenius perficiatur, millenarius quippe perfectionem signat. Tanto ergo tempore Satanas ligatur,

quanto justorum perfectio consummatur. Ubi vero modo conversetur, declaratur cum subditur: Et misit eum in abyssum. In abyssum quippe eum misit, quia in tenebrosis et profundis infidelium cordibus latere compellit. Et clausit et signavit, quia nequaquam ad superandum suos electos inde exire permittit. Unde additur: Ut non seducat amplius gentes, sibi videlicet ad perpetranda scelera consentientes. Donec consummentur mille anni, id est, usque ad adventum Antichristi. Et post hæc oportet illum solvi modico tempore, quia sic Deus constituit, ut in diebus Antichristi iterum sæviat pristina recepta potestate. Sequitur:

Et vidi sedes et sancti sederunt super eas, et judicium datum est illis, et animas decollatorum propter testimonium Jesu, et propter verbum Dei, et qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem in frontibus, aut in manibus suis, et vixerunt et regnaverunt cum Christo mille annis. Cuncta quæ in hac clausula continentur, ad tempus ligationis diaboli pertinere videntur. Et vidi sedes, et sancti sederunt super eas. Quasi diceret: Ligato diabolo, fideles vidi solutos, et subjectos prælatis obedire paratos, et prælatos recte judicare subditos. Sedes quippe signant subditos, sancti prælatos, licet et ipsi subditi sancti sint. Sancti ergo super sedes nunc sedent, quia prælati super subditos justam prælationem exercent. Et subauditur, vidi animas decollatorum, scilicet sanctorum martyrum a corporibus solutas, propter testimonium Jesu, id est, propter testimonium perhibitum ejus humanitati. Et propter verbum Dei, id est, propter testimonium perhibitum ejus divinitati. Et subauditur, vidi eos qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem in frontibus suis, et in manibus suis, sicut supra expositum est. Istos autem vidit, quia in mundo passos, et a corporibus solutos cum Christo in cælestibus vivere et regnare intellexit. Unde apte subdit: Et vixerunt, et regnaverunt, vixerunt per justitiam, et regnaverunt per gloriam, cum Christo mille annis, id est, toto tempore isto quo sancta Ecclesia præparatur, et perficitur ad coronam æternam, non tantum in futuro, quando post primam stolam accipient secundam.

D Et notandum quod hic dicit, vidi sedes, et sancti sederunt super eas, pertinet ad bonos qui adhuc præsentialiter in corporibus vivunt; hoc vero quod addit, et animas decollatorum, ad eos, qui jam a corporibus soluti sunt. Sed hoc quod se vidisse dicit animas decollatorum, spectat ad bonos majores; hoc vero quod in eadem sententia adnectit, et qui non adoraverunt bestiam, ad minores. Hoc denique quod tandem infert, dicens: Et cæteri mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. Ad malos, qui primum quidem spiritualiter, deinde corporaliter moriuntur, et in infernum retrihi moriem nunc animarum patiuntur, nec reviviscunt donec consummentur mille anni; id est, donec consummata malitia eorum et perfecta justitia bonorum ad cor-